

David Michael Levin, profesor filozofije na Northwestern University (Illinois), knjigom "Body's Recollection of Being", kojom nastavlja djelo Merleau-Pontyja i Heideggera, sredinom 70-ih godina pobuđuje izuzetan interes u širim znanstvenim krugovima. Iz tog djela s podnaslovom "Phenomenological Psychology and Deconstruction of Nihilism", koje će doživjeti nekoliko izdanja, donosimo prijevod jednog odsjeka iz uvoda.

M.D. Levin

Tijelo u pitanju

"Ukratko, možda je čitava evolucija duha pitanje tijela; povijest razvitka višeg tijela jest ona koja izranja u našu sjetilnost. Ono organsko diže se na još višu razinu."¹

Nietzsche, *Volja za moć*

"Razlika između života duha i života puti sama je po sebi duhovna razlika..."

George Santayana, *Platonizam i duhovni život*

Moguće je primijeniti "Pitanje bitka" da bi se naznačila *dimenzionalnost* opažajnih sposobnosti ljudskog tijela, što će olakšati proces ontološkog razvitka. Utoliko što je bitak "ono otvoreno" /the open/, Pitanje bitka smješta ljudsko tijelo na prostranu čistinu ontološke razlike. Ontološka razlika artikulira za našu opažajnost i sjetilnost bezdan /a depth-of-field/, otvorenu čistinu, dimenzionalnost značenja koja nas izvodi iz našeg ontički suženog i osiromašenog svijeta, te pobuđuje u prirođenim sposobnostima naše tjelesne prirode njezin *suštinski entuzijazam* za produblivanjem, proširivanjem i povećanjem smrtničkog iskustva otvorenosti bitka. Razumljeno kao *pitanje* naše sjetilnosti, našim receptivno-perceptivnim sposobnostima, Pitanje bitka ocrtava nam bitnu *razliku* između *patnji* naše *ontičke* egzistencije i *ispunjenja* mogućeg nam u našoj *ontološkoj* egzistenciji, kao bićima opažajno otvorenim spram prisutnosti bitka i po naravi prijemljivim za darove ovog "Es gibt".

¹Citan preveden prema autoru. Riječ je o 676. fragmentu "Volje za moć".

Umjesto da počnemo, kao što Heidegger misli da mora, s “problematikom” “tijela” i pripadajućim mu zagonetnim dvojstvom tjelesnosti i duhovnosti, možemo izmijeniti našu metodološku paradigmu (kao što Nietzsche predlaže) i usredotočiti se na specifične preceptualne i gesturalne sposobnosti. Možemo pustiti naše mišljenje, vođeno Pitanjem bitka, da probudi naše sposobnosti za opožajnu svjesnost i sjetilnost prema otvorenom, upitnom prostoru ontološke razlike.

Razmotrimo neki specifičan modus /modality - modalitet/ opožajnog iskustva - naš vid /vision/, na primjer. Vid, kao i ostali modusi percepcije, način je bitka-u-svijetu. On je također, preciznije rečeno, jedna *sposobnost*. Za one među nama rođene sa zdravim očima, gledanje je prirodno. No kao što veliki slikar zna, ono je kao sposobnost također i vještina. Vid traži razvoj, traži oplemenjivanje. Pri rođenju bivamo obdareni od prirode i poslani na naš put. Ono što činimo s tim darom, kako doživljavamo mogućnost-za-bitak sadržanu u toj vještini, pitanje je koje određuje naše individualno biće (*Jemeinigkeit*). Budući da vještina *jest* dar i uistinu “dispencija” bitka, ona će se najprimjerenije udjeloviti prijemljivošću /responsiveness/ što duboko i u cijelosti nastanjuje naše vidilačko biće i preobličava svaki čin motrenja i gledanja u samoispunjuću gestu /gesture/ radovanja i zahvalnosti.

Razvoj ili oplemenjivanje naše sposobnosti vještog gledanja potrebuje, dakako, neku mjeru. Slikar preuzima svoje mjerilo iz slikarske tradicije. Kritičar preuzima mjerilo iz tradicije kritičkog diskursa. Na sličan način mjernik, pilot, fizičar i šumar razvit će vještinu gledanja prema mjerilima što ih postavlja priroda njihova posla. No svaka je od ovih mjera puko ontička. Međutim, kada počnemo misliti o sebi kao o vidilačkim *bićima* /visionary beings/, suočavamo se s radikalno drukčijim mjerilom. Za što smo zapravo sposobni, *budući* vidiocima? Kakvo ispunjenje našeg bića *kao* vidilačkog možemo u njegovim granicama predvidjeti /zamisliti - envision/? (Ne smijemo razumijevati ovo “ispunjenje” u egocentričkom ili antropocentričkom smislu. Ako je vid dar bitka, mjera ispunjenja mora doći *iz* bitka. No to ne označava naše zatvaranje spram *iskustvenog smisla* ovog mjerila, budući da ono upravlja našim vidilačkim bićem.) Postavljajući ova pitanja, artikuliramo ontološku razliku kao metodu *dovođenja u pitanje* svakidašnjice našeg vidilačkog bića u njegovoj iskustvenoj *ontičkoj* dimenzionalnosti. Ovo se “dovođenje u pitanje” bitno sastoji u “dijagnozi” ontičke “patologije”, ontičke “patnje” i postiže se putem fenomenologije, vođene hermeneutikom, koja specificira raspoložive mogućnosti produblivanja, povećavanja i proširivanja našeg osjetilnog života kao iskustva bitka. Cilj je dijagnoze da prepozna i eksplicira različite poremećaje i patnje svakodnevnog života kojeg je naše

vidilačko biće subjektom, dokle god ostaje čvrsto ograničena na ontički limitiranu dimenziju polja vidnosti.

Ova je dijagnoza *Erinnerung*: ona zahtijeva da uđemo veoma duboko u naš "tjelesno osjećani smisao" /"bodily felt sense"/ vidilačkog iskustva; da uđemo veoma duboko i s povjerenjem u nezadovoljavajući osjećaj i ugođenost karakterističnu za ovo iskustvo; da se suočimo s istinom ovog nezadovoljstva otvoreno i pitalački; da se dotaknemo silne dubine naše potrebe u toj nepoznatoj "nutarnjosti" /"inwardness"/ i da se na odgovarajući način odazovemo "osjećanom smislu" onog što priziva našu pažnju, onog što trebujemo, što nam nedostaje, što očekujemo. (Pojam "tjelesno osjećanog smisla" dugujem Eugeneu Geudlinu.) Dijagnoza također zahtijeva i drugu fazu, *Wiederholung*, u tom smislu što ćemo osjetiti potrebu da od bezdana naše boli i patnje, našeg ontičkog nezadovoljstva, sačuvamo iskustvo bitka u prijemljivijoj i blagotvornijoj dimenzionalnosti.

Prisjećanje /recollection/ je mnogo više od procesa stupanja u dodir i vraćanja /contacting and retrieving/. Ono je također proces razvitka naše tjelesne svjesnosti i oplemenjivanje njegovih sposobnosti. Budući da je patnja bitno karakteristična težnja ontičke (i ovdje bih također dodao "ego-logičke") dimenzionalnosti našeg vidilačkog bića, terapijski se odgovor mora sastojati u silaženju *još dublje* u (tjelesno osjećan smisao) našeg vidilačkog bića, da bi se tako susreli s njegovom otvorenijom dimenzijom. Ova "otvorenija" dimenzionalnost našeg vidilačkog bića *uvijek je već* naša, tako da u prisjećanju postepeno shvaćamo što nam je *dano* da razumijemo od samog početka. Otvorena dimenzija jest prvobitni dar vida koji nam je pri rođenju dan *kao* dar prirode, dar našoj tjelesnoj prirodi kao ljudskim bićima. No prirodno smo primili ovaj dar *bez* svjesnosti i razumijevanja. Taj je dar naš *pred-ontološki* modus vida, otvorena dimenzija vidilačke pripadnosti /belongingness/, prvobitna ugođenost /attunement/, spontano učesništvo u prizoru svjetla; on je naša izvorna otvorenost spram bitka kao cjeline iskušanog u njegovoj preglednoj /panoramic/ cjelovitosti. Taj je dar tjelesno osjećana pregledna svjesnost, osjećan smisao uklopljenosti u polje vidnosti kao cjeline.

U našem vidilačkom biću, našoj sposobnosti, prisutno je *pred-razumijevanje* našeg odnosa s bitkom, ugođenost mutno sačuvana u prvobitnom *osjetilnom tijelu* koje od početka nosi sudbinu naše vidilačke vještine: predkonceptualno razumijevanje naše sposobnosti, našeg urođenog potencijala, za autentično ontološko iskustvo vida i *otvorenosti* koja je prava dimenzionalnost bitka polja vidnosti. Uživamo u nepotpunom razumijevanju, djelotvornom u prvobitnom i najjednostavnijem pokretu naših očiju, koje nas *drži otvorenima* spram bitka i neprestano nas prisjeća na nas same kroz našu

sposobnost da se odazovemo onome što nam je dano da vidimo. Zahvaljujući ovom daru prvobitnog razumijevanja, nikad neće biti moguće da u potpunosti zanemarimo *potrebu* za izričitim, razumijevajućim povratkom /retrieval/. I utoliko što nas proces prisjećanja vraća *istini* našeg vidilačkog bića, osjećaj koji prati prosvjetljenost ovog razumijevanja jest produbljeni osjećaj individualnog ispunjenja.

Kako bih izbjegao ozbiljan nesporazum, želio bih na ovom mjestu ponoviti da moj prijedlog da se usredotočimo na individualno ispunjenje ne označava ni egocentrizam ni antropocentrizam. Ono što našu usredotočenost čini odlučnom jest činjenica da je to jedini opit /test/ toga kako nam je i kako živimo. Bez takva opita, kako možemo razumno govoriti o autentičnosti i (ot)padnutosti /fallenness/, o povijesti zaborava bitka i ontološkoj razlici? Bez takva opita, kako te razlike mogu biti od značaja? Heideggerov okret (*Kehre*) ne može nikako značiti da moramo okrenuti leđa (ontičkom) svijetu. Možemo se jedino okrenuti onome što bitak daje stojeći usred našeg života-u-svijetu /life-world²/. Ono što se "okretom" razjašnjava jest ontološka razlika između suočavanja *samo* sa sobom, da bismo razumjeli bitak, i suočavanja sa sobom *ispitivanjem naših sposobnosti* da razumijemo i prihvatimo prisutnost bitka. U potonjem slučaju prisutan je *Ereignis*, u tom smislu što je ovo ispitivanje jedini način da se pripravimo za prihvaćanje - *iz bitka* - otvorenosti koja je njegova mjera.

Doduše, pitanje razvitka naših sposobnosti isprva će se javiti kao puko ontičko ili svakako egocentričko i antropocentričko. No bitno je razumjeti da se u postavljanju pitanja i dovođenju u pitanje naše stvarne spoznaje ("izvođenje" /"performance"/, u rječniku lingvistike i bihevioralnih znanosti) *pripravljamo za radikalno nov odnos* s bitkom upućivanjem na iskušani karakter našeg *sadašnjeg* odnosa: *pripravljamo* se za onu vrstu odnosa što ga Heidegger karakterizira govoreći o prihvaćanju konačnosti naših sposobnosti od samog bitka, budući da naše samo-propitivanje započinje proces otvaranja i produbljivanja, proces kojim se susrećemo i počinjemo vraćati prvobitnu "skrbničku svjesnost" /"guardian awareness"/ (*Wahrnehmung*) o ontološkom odnosu što nam je dodijeljen jedino našom utjelovljenošću - sposobnost, primjerice, da iskusimo, barem na tren, viziju čija mjera nije određena sama sobom (tj. našim "normalnim" jastvima /selves/), već bitkom samim.

Anamnesis kojom se spuštamo u pred-ontološko (ili proto-ontološko) tijelo osjećanog smisla /body of felt sense/, produbljujući naš dodir s preglednom ugođenošću i holističkom svjesnošću, *podize* ovo mračno pred-razumijevanje ka čistijem svjetlu mišljenja. (Mišljenje bitno počinje u nogama. Ono u

²Prijevod fenomenologijskog termina *das Weltleben*.

njima ima korijenje. No razina, ili stupanj, ili pred-razumijevanje s kojim smo se najskloniji susretati i raditi isprva je uvijek značajno povezano s doživljajem koji se zbiva u području pupka.) Vještinom ove korporalne *anamnesis* naše vidilačko biće može postepeno shvatiti što mu je od početka *dano* da razumije. Bivajući u tijelu u skladu s ovim darom razumijevanja koje je unutar tijela (čineći ga bjelodanim, eksplicitnim i artikuliranim), *otvaramo* se prema čistini /clearing field/ bitka.

Preveo s engleskoga:

Dinko Telećan